

Фольклорні скрині українського народу

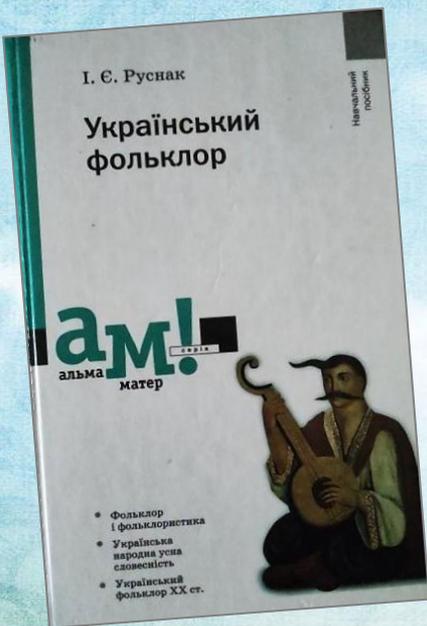
Фольклор (англ. folklore, букв. — народна мудрість, народне знання), або народна творчість — колективна художня творча діяльність народу (літературна, музична та образотворча). Усна народна творчість засобами мови зберегла знання про життя і природу, давні культи і вірування, а також відбиток світу думок, уявлень, почуттів і переживань, народнопоетичної фантазії, які відбиваються у тематиці декоративно-ужиткового мистецтва, наїву та ін.

Сюди належать різножанрові твори, що виникають в певному середовищі, передаються усно з давніх-давен, зазнаючи певних змін, мають ритуально-магічне, обрядове, естетичне, розважальне і виховне значення. Термін «фольклор» вперше використав у 1846 році англійський археолог та письменник Вільям Томс.

Основні літературні жанри усного фольклору — перекази, пісні, казки, епос; музичні — пісні, інструментальні наспіви і п'єси; театральні — драми, сатиричні п'єси, театр ляльок, а також танці.

Фольклор є історичною основою світової художньої культури, джерелом національних художніх традицій, а також виразником народної свідомості та ідентичності.

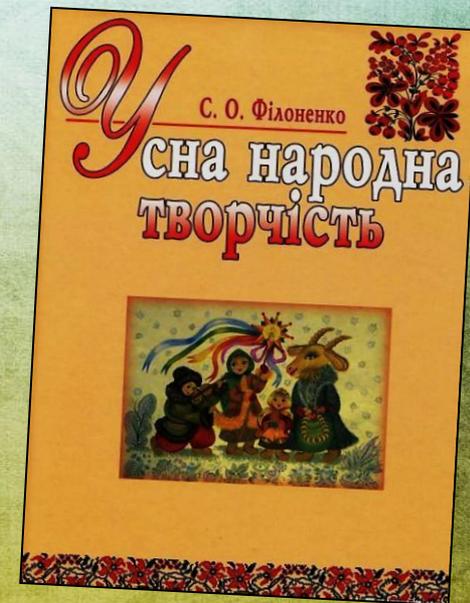

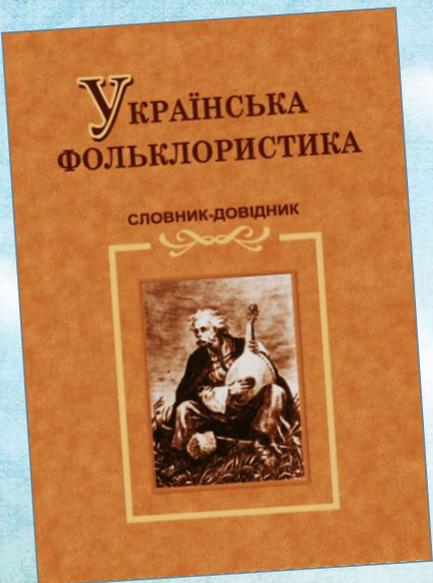
**Руснак І. Є. Український фольклор : навч. посіб. /
І. Є. Руснак. – 2-ге вид., стер. – Київ : Академія, 2012. – 300 с.**

Людина пізнавала світ і символіку своїх вражень та досвіду і втілювала у ритмічних рухах, словесних формулах, магічних діях. Унікальним явищем у цьому просторі є український фольклор, особливості, історію розвитку, родо-жанрову структуру, тематичну палітру якого розкрито у пропонованому навчальному посібнику. Виклад матеріалу супроводжується зразками аналізу фольклорних творів. Інформаційність видання збагачують додаткові матеріали.

**Філоненко С. О. Усна народна творчість : навч. посіб. /
С. О. Філоненко ; М-во оборони України, Бердян. держ.
пед. ун-т. – Київ : Центр учб. л-ри, 2008. – 414 с.**

Ми живемо в період глобалізації, яка несе загрозу стирання національного обличчя кожної культури, уніфікації і стандартизації культурних цінностей. Для українців важливо зберегти етнічну самобутність, не втратити зв'язку з власною історичною традицією. Особлива роль при цьому відводиться фольклору, який завжди виступає як вираження національного духу, свідчить про неповторність і унікальність кожного етносу, має непересічну моральну та естетичну цінність.

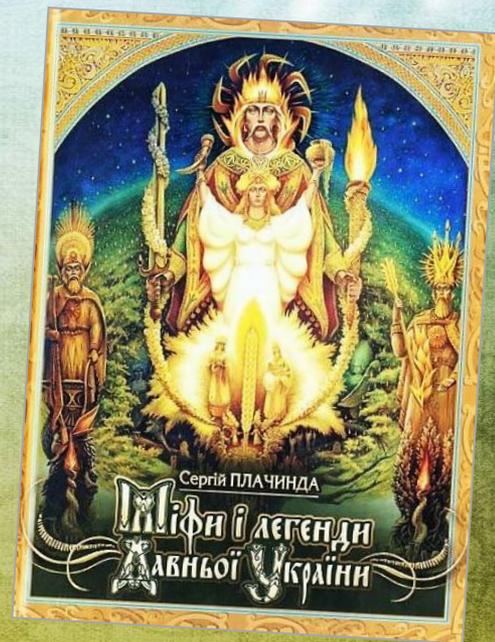

**Українська фольклористика : слов.-довід. / – Тернопіль :
Підруч. і посіб., 2008. – 447 с.**

Це перший в Україні словник-довідник про національні скарби усної народної словесності (фольклор) з поясненням фольклористичної, етнографічної, етномузикологічної і культурологічної термінології, довідками про етнографічні регіони, жанри фольклору, українознавчі наукові центри та осередки, визначні видання скарбів українського фольклору.

**Плачинда С. Міфи і легенди Давньої України /
С. Плачинда. – Київ : Стебеляк О М., 2017. – 299 с.**

У виданні перед читачем предковичний усний язичницький епос України, що подається розлого, всебічно; друкуються українські міфи та легенди, що старовинніші від єгипетських пірамід.

Кирчів Р. Двадцятье століття в українському фольклорі / Р. Кирчів ; Нац. акад. наук України, Ін-т народознавства НАН України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : Ін-т народознавства НАН України, 2010. – 533 с.

У монографії подається осмислення місця і значення усної народної словесності в системі новочасної української культури, простеження якісних змін і модифікацій у змістовій і формальній фактурі фольклорної традиції. Особлива увага приділяється процесу політизації ідейного змісту фольклорного слова у зв'язку з різними етапами суспільно-політичного буття України в умовах чужинецької окупації, протидії тоталітарним режимам, напруженої боротьби нації за своє самозбереження, визволення і державну незалежність.

Хоч не рай, зате свій край : легенди і перекази Закарпаття / упоряд. Ю. Чорі. – Ужгород : Карпати, 2007. – 350 с.

Легенди і перекази, які зібрані у цій книзі, тільки дециця того фольклорного багатства, яке століттями творилося, віками жило в народі і бережливо передавалося і передається від покоління до покоління. Відшліфовуючи, набуваючи нових рис і граней, народна пам'ять зберігала в народній творчості головне – енциклопедичні знання, а водночас глибоку християнську віру, мораль, милосердя.

Українські прислів'я, приказки та порівняння з літературних пам'яток / упоряд. М. М. Пазяк. – Київ : Наук. думка, 2001. – 388, [3] с.

Книга містить найповніше на наш час зібрання народних прислів'їв, приказок, ідіом та порівнянь, використаних у творах української художньої літератури. Звичайне зіставлення народних зразків і трансформованих висловів показує, які великі потенційні можливості містять у собі народні афоризми, що визначаються полісематизмом значень.

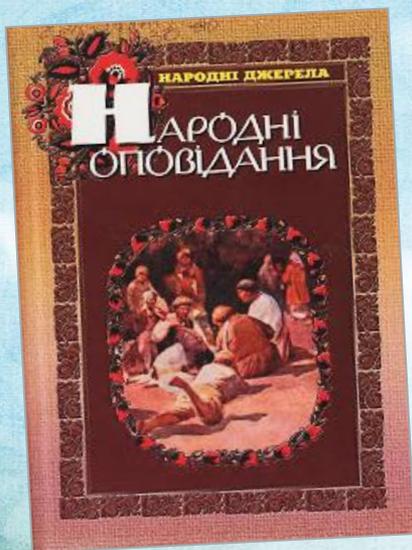
Усі крилаті вислови, прислів'я, приказки, загадки : школярам, студентам, батькам скарби нар. мудрості / – Харків : Торсінг плюс, 2006. – 318, [1] с.

До збірки увійшли зразки народного мудрослів'я на різні теми. Золота скарбниця усної народної творчості представлена прислів'ями, приказками та загадками. Крилаті вирази також стануть у нагоді школярам і студентам.

**Шануй батька
й неньку,
то буде тобі
скрізь гладенько**

**Народні оповідання / [упоряд. С. В. Мишанич]. – Київ :
Техніка, 2008. – 444, [2] с. – (Народні джерела)**

До збірки увійшли найтиповіші, художньо-довершені зразки народної белетристики – фабулати й меморати, спогади-бувальщини, новели, побутові притчі, фацеції, сценки тощо. Важливе місце відведено оповіданням про кріпаччину, наймитування та заробітчанство, про трагічні події, пов'язані з геноцидом українського народу (голодомор 1932-1933 рр.), про Другу світову війну. Не залишилися поза увагою спогади свідків та учасників Української повстанської армії, а також побутові та інші оповідання.

Багмет А. Збірка українських приказок та прислів'їв /

**А. Багмет, М. Дащенко, К. Андрущенко. – Київ :
Техніка, 2002. – 218 с. – (Народні джерела)**

Увазі читачів пропонується репринтне відтворення видання 1929 року, яке присвячено шанувальникам глибокої, стислої, мудрої думки, українознавцям та дослідникам життя українського. До збірки увійшло близько 5000 приказок та прислів'їв – справжніх перлин народної мудрості, зібраних авторами з різних джерел.

Прислів'я та приказки / Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського ; упоряд. М. К. Дмитренко. – Київ : М. Дмитренко, 2008. – 175 с.

До збірки увійшли зразки народного мудрослів'я на різні теми. Це своєрідна крилата енциклопедія мудрості українців, що охоплює всі сфери життєдіяльності українського народу: уявлення про світобудову, час, про рослини, тварин, господарську працю, взаємини між людьми.

Українські народні казки. – Донецьк : БАО, 2004. – 286 с.

У збірнику зібрано кращі казки українського народу. Соціально-побутові, чарівні, казки-байки, казки про звірів відзначаються багатю фантазією, містять глибоку народну мудрість. Це найкраще видання для родинного дозвілля.

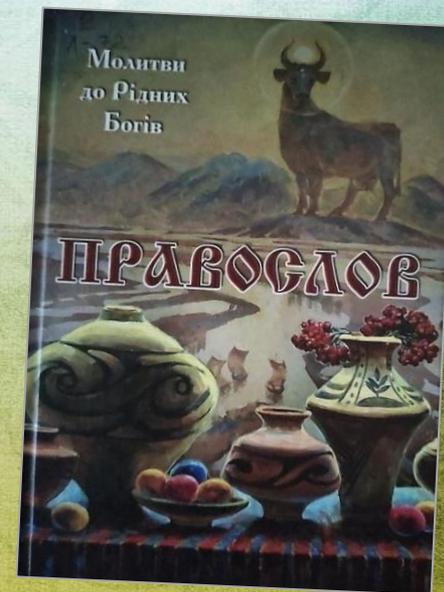
Український політичний фольклор : пісні, перекази, прислів'я, приказки, прикмети / [упоряд. Є. Пащенко]. – Київ : М. Дмитренко, 2008. – 97 с.

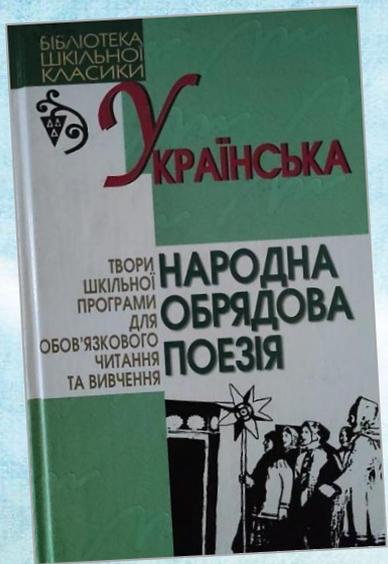
У збірці вміщено зразки народної політичної творчості українців. Цей вид усної народної творчості продовжив давню традицію фольклорного дисидентства і непокори, що простежується ще від Переяславської угоди. Сатирично-гумористичними засобами висміяно більшовизм, тоталітарну радянська систему.

Лозко Г. Правослов. Молитви до Рідних Богів / Г. Лозко ; Укр. духовна акад. рідновірів, Реліг. центр, Об-ня рідновірів України – 3-тє вид. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. – 204 с.

Давнє вчення про Бога-Слово свідчить, що словесна магія містить потужний енергетичний запас Сили, яка зберігає націю. Наші Предки вірили, що вони – сини й дочки сонячного Дажбога – володарі світлоносної життєвої енергії.

У цій книзі читач знайде зібрані з багатьох джерел найстародавніші молитви до різних Богів, які допоможуть українцям відновити втрачений зв'язок. Як каже народна мудрість: «Нащо нам чужого бога – свій стоїть коло порога».

Українська народна обрядова поезія : для серед. та ст. шк. віку / [упоряд. К. Г. Борисенко]. – Київ : Школа, 2006. – 270, [1] с.

До книжки увійшли поетичні тексти, які супроводжували з найдавніших часів календарну та родинну обрядовість українців: колядки, щедрівки та маланки, гаївки та веснянки, русальні, петрівочні, жнивварські та купальські пісні. Подано також драматичні тексти різдвяного вертепу та народного весілля.

Завальнюк А. Ф. Українські літні обряди та пісні : навч. посіб. з муз. фольклору та етнографії / А. Ф. Завальнюк ; М-во освіти і науки України. – Вінниця : Нова кн., 2008. – 303 с.

Матеріал книги є результатом багаторічної збирацької і дослідницької роботи автора над такими найменш вивченими старовинними історичними пам'ятками духовної культури українського народу, як літні обряди та пісні з відповідними дійствами та іграми, що збереглись у народному побуті до теперішніх часів.

З фольклорної криниці Франкового села : народні пісні, перекази, спогади / записи О. Ошуркевича. – Луцьк : Волин. кн., 2007. – 166 с.

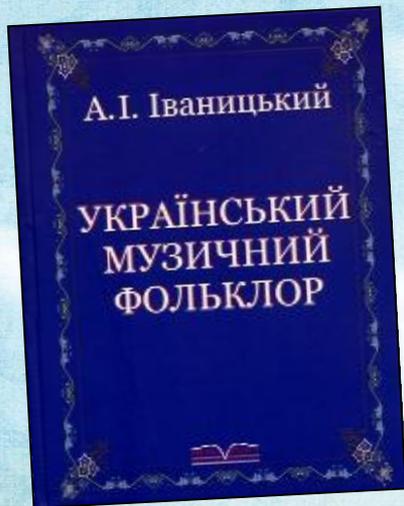
Збірник містить зразки українських народних пісень, оповідей з батьківщини Івана Франка – села Нагуєвич Львівської області. Мотиви легенд і переказів досить виразно простежуються на реаліях села: синтез реального і міфопоетичного надає цим творам особливого аромату історії. Записи зроблені у 1966-1992 роках. Зібрані матеріали публікуються вперше.

Українське Різдво на Мараморощині / [упоряд. О. І. Бевка]. – Київ : Етнос, 2008. – 382 с.

У збірнику подано фольклорні твори українського населення Мароморощини (Румунія), зокрема колядки, віншування, побажання тощо – архаїчний та усталений вид народної творчості, яка ще побутує в марамороському етноареалі, де живуть українці.

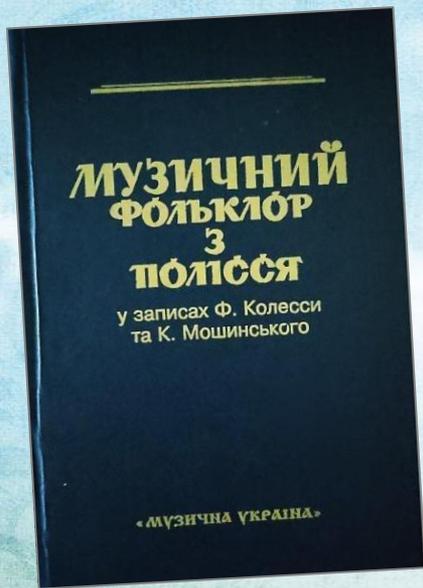
Іваницький А. І. Український музичний фольклор : підручник / А. І. Іваницький ; Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського, Нац. акад. наук України. – 3-тє вид., доопрац. – Вінниця : Нова кн., 2004. – 314 с.

У підручнику докладно висвітлено історію розвитку українського музичного фольклору. Усі жанри фольклору розглянуто у послідовності: зародження, зміст, місце в житті народу, музичні особливості. Книга підсумовує досягнення музичної фольклористики більш як за століття її розвитку.

Іваницький А. І. Хрестоматія з українського музичного фольклору (з поясненнями та коментарями) : навч. посіб. / А. І. Іваницький ; М-во культури і туризму, Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського. – Київ ; Вінниця : Нова кн., 2008. – 519 с.

Книга містить 480 зразків народної музики усіх жанрів та регіонів України. До пісень подаються коментарі й паспорти. Кожен розділ відкривається стислою анотацією. Фольклор систематизовано за його розвитком "від сакральності до десакралізації". Посилено увагу до обрядових пісень.

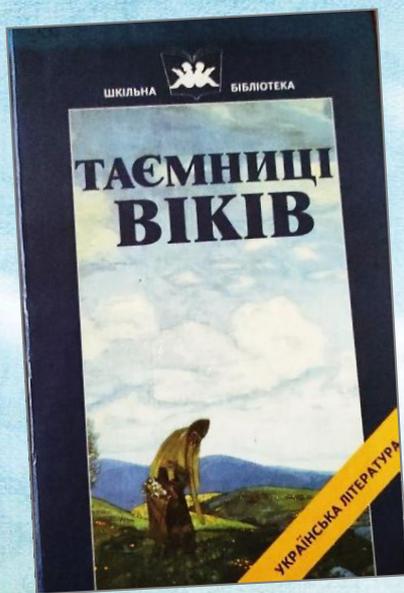
Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського : [зб. нар. пісень] / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – Київ : Муз. Україна, 1995. – 418, [13] с.

Пропоноване видання є науковою реконструкцією унікального збірника народних пісень та інструментальних мелодій, зафіксованих на початку ХХ ст. видатними ученими-славістами – академіком Ф. Колесою та дійсним членом Польської академії наук К. Мошинським. До цього часу збірник вважався загубленим. Наукова класифікація матеріалу, його теоретичне узагальнення, а також пошук паралелей до зібраних пісень здійснені Ф. Колесою.

Народні пісні Житомирщини : з колекції збирачів фольклору / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. – Київ : Наук. думка, 2012. – 723 с.

Видання містить записи народних пісень з території сучасної Житомирської області ХІХ-ХХІ ст., яка включає в себе частину Полісся, Волині, межує з Поділлям та Наддніпрянщиною. Цей факт значною мірою обумовлює різноманітність стилевих характеристик народної пісенності Житомирщини.

Таємниці віків : укр. нар. думи, легенди, перекази, пісні, казки : навч. посіб. / [упоряд. Мукомели О. Г.]. – Київ : Грамота, 2001. – 510, [1] с.

Книга є збіркою творів, які український народ напрацював упродовж майже тисячоліття. Сюди увійшли вибрані зразки народних дум, переказів та легенд, казок, байок, балад, романсів, пісень, прислів'їв та приказок, загадок.

Українські народні жартівливі пісні / [упоряд. В. Єсипка]. – Київ : Техніка, 2005. – 230, [1] с. – (Народні джерела)

Публікується близько 200 зразків одного з найулюбленіших народом жанрів, який є невичерпним джерелом для подальших мистецьких пошуків, де дотепно, іноді в сатиричній формі, віддзеркалюються побут, родинні стосунки, кумедні ситуації.

Таким чином, фольклор – це явище колективне й анонімне, варіантне й традиційне. Тобто, якщо у певного твору первісно й був автор, то в процесі передачі твору від оповідача до слухача і так далі кожен охочий міг додати щось від себе, хоча сюжет традиційно зберігався як основа. Фольклорні твори можуть бути насичені діалектизмами, жаргонізмами, професіоналізмами та іншими видами лексики, за якою проглядається географічне місце утворення, історична доба, соціальне середовище тощо.

Фольклор – це те джерело, яке породжує бажання творити свою ідентичність і свою державу.

**Віртуальну виставку підготувала
бібліотекар
Алла Кухарчук**

Кількість джерел: 24

2023